

A BANYAYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 12 K. Félévre ..... 6 K.
 Egy évre ..... 12 K.
 HÍVETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felolós szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
 TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A francia bányarendőri szabályok köréből.

Franciaország két szénbányakerületében, egyrészt az északi és a Pas-de-Calais kerületben a bányarendőri szabályoknak azot szakaszait, melyek a szénbányák peremzetésére, valamint a repesztőanyagok kezelésére vonatkoznak, az utóbbi két kerületben lemerült nagy bányásztervezési terv alapján a bányamérnökök módosított rendszabályokat a miniszter 1910. évi február hó 31-én adta ki. A módosított rendszabályok 1910. évi július hó 1-től hatályosok.

A módosított rendszabályok a szénbányákat veszélyességük foka szerint három kategóriába sorozták. A bányáknak ezt az osztályozását az egyes független bányarészek választmányai eszikik, s a bányamérnök javaslatára a prefektus hagyja jóvá, aki azt állandó revízió alatt tartja.

A munkások részéről hozzáférhető minden egyes földalatti munkahelyet az egészség fenntartására és az üzem rendes viszonyainál fellépő ártalmas gázok és füst eltávolítására elegendő mennyiségű levegőnek kell átjárnia.

A bánya egy-egy független részében nem szabad 150-nél több munkást egyszerre alkalmazni. A gyöngén gáztartalmu — a második kategóriába tartozó — bányáknál az alkalmazható létszám maximuma 120, a nyilván gáztartalmu — vagyis az első kategóriába tartozó — bányáknál pedig 100-ra van redukálva. Ebbe a fix létszámba a fűszállító folyosókon alkalmazott munkások nem számítanak.

Ha az első vagy második kategóriába tartozó valamely szénbánya folyosói és munkahelyei a természetből nem eléggé nyirkosak vagy nem tételnek ki gondosan berendezett megfelelő permetezésnek, ez esetben mindenütt ott, ahol az említett létszámgig munkások tartózkodnak, két független bányarész egymással összekötő, vagy csak egy ily független bányanegyed két részének összeköttetésére létesített folyosók legalább 100 m. hosszban öntözendők vagy legalább 200 m. hosszban mézszszel locsolandók meg. Az öntözésnek oly gyakorinak kell lenni, hogy az összes szénport megkösse és az oldalakat éppen úgy,

mint a talpat állandóan nedves állapotban tartsa. A mézszszel locsolt részekben a talp szüntelenül nedvesen tartandó és az oldalak belocsolását oly gyakran kell végezni, a mennyire szükséges, hogy a leülepedett szénpor megköttve és ártalmatlanná téve legyen.

Az öntözés és a mézszszel való locsolás a bányamérnök írásban szabályozott utasítása szerint végzendő.

A bányamérnök jelentésére a prefektus felhatalmazást adhat bizonyos meghatározott munkáknál és ama feltételek mellett, amelyek kikötnek, hogy a fentebbi rendelkezésektől eltérni lehessen. — Minden bányáról légvezetési tervet készitendő, amely a légáram minden mérése után a külszínen tartandó, s amelyen megjelölendők a légáram irányai és elosztásai, a főlégajtók, a légmérési állomások és a különböző vízöntöző helyek. A bányagáztartalmu, valamint a gyulékony szénportartalmu bányákban a fekete por használata tiltva van.

Az egyéb forgalomban levő repesztő anyagok közül is csak azoknak használata van megengedve, amelyek: 1. Robbanási terményei nem fejlesztnek égő elemeket, mint hidrogént, szénoxidot és carbont; 2. a detonáció alkalmával nem fejtenek ki több hőfokot, mint legfeljebb 1900-at a mellékkezet repesztésénél és legfeljebb 1506 fokot azok, amelyek a szénben való repesztésre alkalmazhatnak.

A repesztő anyagok töltényekben tartandók — amelyeken jelezni kell azon anyagoknak természet és vegyi összetételét, amelyekből a repesztő anyagok állanak, hogy ily módon a detonáció hőfoka kiszámítható legyen. A repesztő anyagokat csak a bányamérnök utasításában meghatározott feltételek mellett szabad használni. A furólyukak töltését, lefojtását és elsütését csak külön erre alkalmazott tűzterek (tűzmesterek) végezhetik, akiknek nem szabad a bányamunkában érdekelve lenni.

Azonban meg van engedve, hogy a mellékkezet repesztésénél és mélyítésekben a bányamérnök erre a munkára megbízható munkást is kijelölhessen és felhatalmazhatja a tűzért vagy ennek funkciójával megbízott munkást, hogy a furólyuk töltését és fojtását az ő felügyelete alatt vizsgálat alá vegye. Oly munkásokra, akik nincse-

nek megbizva tűzeri funkció teljesítésével, repesztő anyagot bizni nem szabad.

A töltési adag maximuma általában egy kilogramm repesztő anyag, a szénben furt lyukaknál azonban csak 500 gramm.

A szénben furt lyukak töltés előtt gondosan kitisztítandók a szénportól.

A repesztő anyag töltés adagjának (tölmény) detonációját a gyutacs idézi elő, melynek energiája elegendő ahhoz, hogy szabad levegőn egyedül is biztosítson detonációt.

A fojtást nagy gonddal kell végezni, hogy kifuvását elkerüljük; hossza ne legyen 20 cm.-en alul az első 100 gramm repesztőpor adagra, hozzászámítván 5 cm.-t minden egyes további töltésre.

A furólyuk elsütésére használt biztonsági gyújtószálaknak nem szabad elhajlaniok az égés továbbterjedése alatt és a gyújtást oly módon kell végezni, hogy oldalláng vagy szikra ne képződjék. Tapló alkalmazása különösen tiltva van.

A gyújtószál kiálló végének a tetőtől mindig legalább 25 cm.-nyire kell lennie.

Egy furólyuk elsütésének sem szabad bekövetkeznie addig, amíg a tűzér vagy ennek funkcióját teljesítő munkás minuciózus vizsgálat után meg nem állapította, hogy a környéken veszélyes gáz nincs jelen. Ennek a vizsgálatnak közvetlenül az elsütés előtt kell történnie.

A mellékkőzetben hajtott vágatok és mélyítések oly munkálatait kivéve, melyek a széntelep összes munkahelyeitől és a szénszállító szintektől 15 méternél távolabbra esnek, nem szabad repeszteni vagy el nem sült lyuk helyén más lyukat furni, mielőtt a folyosón vagy termelés helyén a a talp és az oldalak a furólyuktól számítva legalább 15 m. hosszban meg nem nedvesítették. A tűzérnek meggyőződést kell szereznie, vajjon ezen előírásnak elég tététt-e.

Ha a furástól számítva legalább 15 m.-nyire sem szén összehalmozva, sem pedig szénpor lerakodva nincsen, a permetezés mellőzhető;

1. oly folyosókon és munkahelyeken, a melyek természetszerűleg nedvesek;

2. a következő munkahelyeken és a következő megengedett legnagyobb töltésarány mellett: az első kategóriába tartozó bányában a fekü és a fedü repesztésénél, 500 gramm töltés mellett, a széntermelési műszakon kívül; a második kategóriába tartozó bányában, széntermelésnél és a folyosók javításánál 250 gramm; a fekü és fedü kőzet repesztésénél, 500 gramm töltés mellett, a szén termelési műszak alatt és 1000 gramm töltés mellett, a termelési műszakon kívül; a harmadik kategóriába tartozó bányában széntermelésnél és a folyosók javításánál 500 gramm és fekü és fedü kőzet repesztésénél 1000 gramm töltésarány mellett.

Azokat a munkahelyeket, melyeket az előzők szerint nem permeteznek, a bányamérnök írásbeli utasításában kell megjelölni, s ez az utasítás a munkásoknak állandó kifüggesztéssel tudtul adandó.

Ezek a határozmányok nem vonatkoznak a gáz- és gyulékony szénpor-mentes szénbányákra, amelyeknél a repesztő anyagok használatára nézve az eddigi rendszabálynak a gáz- és szénpor-tartalmu bányákra vonatkozó 35—41. szakaszai lépnek érvénybe.

Mindazonáltal az eddigi rendszabályok 35. sza-

kas 2. pontjában a gáztartalmu bányákban megengedett repesztő anyagokon kívül a gázmentes és a fentiek szerint a harmadik csoportba tartozó bányákra nézve más repesztő anyagok használata is meg van engedve a fekü és fedü kőzet repesztésénél, továbbá a mellékkőzetben hajtott folyosókban és a mélyítésekben; ugyanez meg van engedve az első és a második kategóriába sorozott gázmentes bányákban a mellékkőzetekben hajtott folyosókban és mélyítésekben is, ha a távolság a széntelep összes munkahelyeitől és a szénszállító folyosóktól 5 méternél nagyobb. Ez az engedély azonban nem terjed ki arra az esetre, ha széntelep kereszteztetik vagy a folyosó hosszában nyitattik, ugyesztintén bármily természetű legyen is a munka, abban az esetben sem, ha vetődések közelednek vagy olyan régiók, amelyekből gázok kiömlhetnek és meg kell szüntetni a munka folytatását, ha a gáz jelenléte ismertetik fel.

(—s. —s.)

Magyarország sóbányászata.

E cím alatt folyó évi 4-ik számunkban megjelent cikkünket a m. kir. állami számvevőszéknek immár közételt 1908. évi zárszámadási jelentése nyomán, a hazai sóbányászat, illetve a sójővedék 1908. évi eredményeit feltüntető következő adatokkal egészíthetjük ki.

Magyarországban az erdélyi részekkel együtt 217,560.996-50 q. kősót és 5,932.671-50 q. főttsót, vagyis mindössze 223,493.668 q. sót termeltek 1908-ban. Ez a mennyiség 10,969.909-35 q. több termelést jelent az 1907. évvel szemben, melyről a kősóra 10,901.822-50 q., a főttsóra pedig 68 086-ás q. esik.

Eladtak a magyar szent korona országai területén 255,219.185 q. sót, vagyis az 1907-ben aladott 249,358.194 q.-nál 5,860.991 q.-val többet.

Magyarországban az erdélyi részekkel együtt és Fiumében több volt a konyha- és marhasó eladása, míg Horvát-Szlavónországokban az iparsó eladás volt nagyobb 1908-ban, mint a megelőző 1907. évben. Az eladott sómennyiségben külföldre való kivitelként 8,130.460 q. szerepel, ez 144.303 q.-val kevesebb, az 1907-ben külföldön eladott 8,274.763 q.-nál.

Az 1907. év végével maradt sókészlet 15,136.856^{7/10} kg. volt, mely készlet ez év folyamán 8,907.886^{7/100} kg.-al emelkedett s így az 1908. év végén együttvéve 24 millió 043.742^{7/100} kg. sókészlet maradt.

A sójővedék 1903—1907. évi kezelési tényleges eredményeit, valamint az ezek alapján mutatkozó tiszta bevételeket és mindezek átlagát a következő táblázat tünteti fel:

É v	Bevétel	Kiadás	Tiszta bevétel
			k o r o n a
1903	26,760.657	4,179.280	22,581.377
1904	30,490.213	4,128.839	26,361.374
1905	32,381.472	4,396.151	27,985.321
1906	32,852.481	5,076.176	27,776.305
1907	34,299.713	5,174.446	29,125.267
Mindössze 1903—1907. években	156,784.536	22,954.892	133,829.644
1903—1907. évi átlag	31,356.907	4,590.977	26,765.929

Ezen átlaggal szemben az 1908. évben volt 2572.402 K bevétel, 6.022.254 K kiadás és 26.550.148 K tiszta bevétel. Az 1908. évi tiszta bevételnek az előző évek tiszta bevételéhez viszonyított csökkenése: az előző évi átlaggal szemben 215.781 K, az 1907. évvel szemben pedig 2.575.119 K.

✂ HAZAI HIREK ✂

A dinamitlopás.

Szegény Kriszt Gyulát, a nagybánya-keresztvári kincstári bányamű derék intézőjét, dinamitmerénylet áldozatát már elföldelték. A bányamű vezetője ambiciózus munkaerőt vesztett benne, özvegyre és árvára pedig kenyérkeresőjüktől fosztotta meg. Oly közönséges mindennapi jelenség ez. Még egyszerűen napirendre térni fölötte, bűnös magatartással volna határos. Kell, hogy az eset helyében foglalkozzunk az illetékes tényezővel és hogy levonjuk belőle azokat a tanulságokat, amelyek alkalmazása mellett ilyen esetek többé ne fordulhassanak elő.

A bányaművekben leggyakrabban a dinamit csak egy irigyes pillanatra van, hogy pusztán, pokoli magánérdekükből a bányaművekbe és az államkasszába kerüljen. A dinamitlopás tehát a bányaművekben a leggyakoribb és legveszélyesebb bűnös magatartás. Ez a bűnös magatartás nemcsak a bányaművekben, hanem a városokban is előfordul. Ez a bűnös magatartás nemcsak a bányaművekben, hanem a városokban is előfordul. Ez a bűnös magatartás nemcsak a bányaművekben, hanem a városokban is előfordul.

A bányaművekben a fémhányak személyzete a munkájához szükséges anyagot a repesztéssel foglalkozó vajúróknak, munkásoknak szűri, egyenként vagy csoportonként osztja ki, melyet ők aztán munkahelyükre visznek, hogy a repesztésnél felhasználják. A munkások előzetesen nem csálhatatlan, de nem csálhatatlan a dinamit kiosztásával megbízott altisztnak előzetesen sem. A munkás, aki — mondjuk — 1 kg. dinamitot vitt be a bányába, ennél kevesebbet is fogyaszthat. Hova kerül a fennmaradt dinamit? Hova? Ott látjuk Kriszt Gyula esetében. A munkás magánál tartja, hiszen az ő tulajdona, mert az árát számlája terhére írják.

Szakítani kell ezzel az elavult és helytelen szokással, amely nemcsak a munkás, de a munkaadó megtévesztésére is alkalmas. Mert ne higgye senki, hogy a dinamit árát a munkás fizeti, bizony ezt a munkaadónak kell fedeznie, még ha a munkás terhére is számlázzák.

Tehát más módszert kell alkalmazni, s mindenekelőtt meg kell szüntetni azt, hogy a felhasznált dinamit a munkás számlájára irassék. Fizesse a bányamű, mint megfizeti a szerszámélézést stb. Továbbá, tudja ugyan a munkás, hogy szigorúan megbüntetik, ha dinamitot talál a nála, de a tilalom és szigorúság annál óvatosabbá teszi, azonban abban, hogy a visszaélést el ne kövesse, nem akadályozza meg őt, sem a tilalom, sem semminemű szigorúság! Ha nincs pokoli terve a megtartott dinamittal, akkor mint saját megfizetett tulajdonát kívánja azt értékesíteni, amihez bő

alkalma nyílik az orvhalászok, szikla- vagy pince repesztő magánosok stb. körében.

Ezt a visszaélést be lehetne szüntetni az úgynevezett *dinamitkudtli* intézmény létesítése által. A dinamitkudtli munkára törődöttebb, teljesen megbízható munkások sorából kerülhetnek ki, s ezek az egyes vajúrók vagy vajúrócsoportok dinamitszükségletét a furás befejezése után a munkahelyen osztják ki, sem kisebb, sem nagyobb mennyiségben, mint amennyire épen szükség van. A dinamitkudtli arra is lehetne hivatva, hogy fiatalabb társaiknak a repesztőmunkánál tanácsot adjanak, esetleg ezt a munkát is ők maguk végezzék.

Mennyi dinamitot lehetne ekként megtakarítani, s mindenek fölött hány emberéletet megmenteni! Tegyük kísérletet. A dolog mindenestre méltó arra, hogy foglalkozzunk vele!

Mály Sándor gyásza. Sulyos gyász borult Mály Sándor min. tanácsosra, a pénzügyminisztérium VII. főosztályának vezetőjére. Anyósa, özv. Lukács Jánosné hunyt el folyó hó 16-án Mály Sándor disztéri lakásában, hosszas szenvedés után. A tabáni temető halottasházából e hó 16-án délután 4-kor nagy gyászoló közönség jelenlétében, melynek soraiban ott láttuk Lukács László pénzügyminisztert, kísérték utolsó útjára a halottat. Ott volt az egész minisztérium bányászati osztálya Bárdossy Antal főbányatanácsos, Mály helyettesének vezetésével. Beszentelés után a pályaudvarra vitték, hogy a zalatnai családi sírboltba szállítsák. Zalatnán e hó 18-án délután 4 órakor ment végbe a végtisztesség az ottani bányász- és kohász-társadalomnak és a bányahatóságok, valamint az egész város apraja-nagyjának gyászoló jelenlétében.

Bányászati államvizsgák. Az idei tavaszi bányászati szak államvizsgák folyó évi március hó 12-én kezdődtek, amelyekre 5 bányá- és 1 vaskohómérnökjelölt jelentkezett. Az államvizsgákon a kormány képviselőjében Probstner Alfréd miniszteri tanácsos vett részt; az öt év tartamára kinevezett államvizsgálati bizottsági tagok közül pedig Farbak István miniszteri tanácsos, Münnich Kálmán és Nikl János bányatanácsosok, mint examinátorok szerepeltek.

Új kőszénbánya vállalat. Még tavaly említettük lapunkban, hogy gróf Kornis Károly, az a talentumos magnás, aki igazán belterjesen foglalkozik közgazdasági kérdésekkel, a bányászat tekintetében is engedelem magát, több valóban nagyszabású vállalat alapítása után — mint ezt már megírtuk — bérbevette Pécs városától a lámpási kőszénbányákat s bevonta abba mindjárt báró Madarassy-Beck Gyulát, a Jelzálog-Hitelbank jeles fiatal vezérigazgató-helyettesét, azzal a szándékkal, hogy a bányászati-megkivánta módon természetesen részvénytársasági alapon helyezkedjen, azt most perfektuálták, amennyiben a minap „Dunántúli bányavállalatok részvénytársaság” cég alatt 200.000 korona alapítókéval meg is alakultak. Az igazgatóság tagjaiul megválasztották gróf Kornis Károlyt, báró Madarassy-Beck Gyulát, dr.

Éber Antalt, a Magyar Telepítő- és Parcellázó-Bank vezérigazgatóját és dr. Szüllő Géza volt orsz. képviselőt.

Körmöczbányán a bánya munkások egy napig sztrájkoltak, valószínűleg felbujtás folytán, mint értesülünk a munkások már munkába álltak.

Társgyűlések. A muszári aranybányatársulatnak a Rudai 12 apostol bányatársulatba való beolvasztása céljából mindkét társulat részére társgyűlés tüzetett ki f. évi április 2-ra d. e. 9 és d. e. 11 órára Brádon, a társulat igazgatósága helyiségébe. — A Korbu-Tóth András bányamű jelenlegi részirtokosai társulattá öhajtván alakulni, társulati szervező gyűlés f. évi április hó 11-én d. e. 10 órára az abrudbányai kir. bányabiztosság hivatalos helyiségébe tüzetett ki.

A magyar mérnök- és építész-egyletnek március 18-án tartott egyetemes szakülésén Szasz Albert vetített képekkel előadást tartott a „Modern kőbányák berendezése és üzemé”-ről.

Bányászati kongresszus Düsseldorfban. Több ízben megemlékeztünk már a Düsseldorfban tartandó idei nemzetközi kongresszusról, amelyből bizonyára kiveszi hazánk is részét, noha eddigéig alig hallani valamit. Mint értesülünk, a düsseldorfi nemzetközi bányászati kongresszus vezetősége értesítette a Országos Iparegyesületet, hogy a kongresszuson való részvétel bejelentési határideje március 15-én lejár. A kongresszus június 18-tól 23-ig tart és kiterjeszkedik a bányászat, kohóipar, alkalmazott mechanika és gyakorlati geológia minden ágára. Eddig a kongresszusra közel száz szakelőadást jelentettek be. A kongresszus programja az Országos Iparegyesületben megtekinthető.

A Felsőmagyarországi bánya- és kohómű r. t. részvényei 20 korona osztalék és azonkívül a tartalékalapból történt kiutalás címén 50 koronát, vagyis összesen darabonként 70 korona kifizetése folytán március 5-től fogva szelvény nélkül s az 1910. jan. 1-től folyó 5 százalékos kamatokkal jegyeztetnek. Árfolyamievonás 62:50 korona.

A Magyar Földtani Társulatnak március 16-án, szerdán délután 5 órakor a m. kir. Földtani Intézet előadótermében (Stefánia-ut 14.) szakülést tartott, amelyen a következő előadások hangzottak el: Lóczy Lóczy Lajos dr.: A Bakony földtani szerkezete. Sorozatos előadás. II. Rész. A Balaton-felvidék középtriász rétegeinek szintézise. Kormos Tivadar dr.: Újabb kutatások a tatai paleolitikum telepen. Toborffy Zoltán dr.: Magyarországi pyratgyriték. A szakülés előtt Lóczy Lajos dr. egyetemi tanár bemutatta azokat a kőzeteket, miket Shackleton hadnagy délsarki expedíciójában az Erebus vulkánról gyűjtött, s a m. kir. földtani intézetnek ajándékozott. A szakülés után a Barlangkutató Bizottság és a Választmány ülésezett.

Bánya-takarék? Van Budapesten, eldugva valahol a várban, egy pénzintézet, amely nevében viseli a bányászatot is. Pontosan:

„OSZTRÁK-MAGYAR
ELSŐ ÁLTALÁNOS TISZTVISELŐ-EGYLET
BÁNYA- ÉS ERDÉSZETI TISZTI
TAKARÉK- ÉS ELŐLEG-TÁRSULATA“

a neve, de hogy mi köze van a bányászathoz ennek a magát „osztrák-magyar“-nak mondó intézetnek, azt nem mondják meg 33 éves zárszámadásai. Jól megy dolga, úgy látszik, mert 827 ezer kor. tiszta nyereséget tüntet fel, ami ilyen szövetkezeti alapon nyugvó intézetnél csinos eredmény. Még csak azt jegyezzük meg, hogy vezetőségében nagyító üveggel se találtunk csak egy bányászt is.

Gyárbeszüntetés — gyárépülés. Az aninai olvasztó-nüvet a közeljövőben beszüntetik, ami előhírnöke az egész aninai vasgyár beszüntetésének. Rövidesen követni fogja ezt ugyanis a hengermű és kavarómű, valamint a vasöntődének is beállítása. Ezen üzemeket részben Románbogsánban, részben pedig Resicán újjaépítik. Az olvasztó és öntőde valószínűleg Románbogsánba, a hengermű pedig Resicán épül fel újra. Aninában még nem is valami régen 160.000 koronát fektettek be s az üzembeszünettel elérendő egyébkénti nagy előnyre világot vet az, hogy az ujonnan épült nagyolvasztót nem is helyezik már üzembe, hanem egyszerűen lebontják. Ennek a rendelkezésnek az az értelme, illetőleg egészséges a gondolat, mert közelebb van Bogsán a vaskőbányákhoz, mint Anina. Ezeket az újabb irányelveket a Güntherrel bekövetkezett új érával hozzák összeköttetésbe.

A vasérckivitel fejlesztése. Mi csak sopánkodni tudunk azon, hogy vasércünket kiviszik. Talán azért hiszszük ezt, mert kisebb vasbányáink kívánságai, hogy legyen is ez mindenkor szabadd, nem hallatszanak az égig, azaz nincsen forumunk, ahol ez az óhaj elhangozhatnék és eredménnyel propogáltatnék. Pedig ugyan sokan vannak! Felhozták pedig ezt azért, mert van még állam a világon, amely buzdón fejleszti vasérckivitelét. Tudósítónk jelenti ugyanis, hogy a Victoria-Minas-vasut hír szerint maga akarja a kezébe venni a vonalait mentén fekvő vasbányák kiaknázását és a vasércnek kivitelét s már is szerződést kötött a Bessemer Steel Companyval évi 2 millió tonna vasérc szállítására, a melyet Victoria kikötőjében fog hajóba rakatni. Az említett vasutársaság hír szerint villamos üzemre akar berendezkedni, mely célból körülbelül 200 kilométernyire vonalat át kell alakítatnia.

Eladott ólom-bányák. A gyergyóhollósi ércdus ólom-bányákat — mint lapunknak jelentik — egy német cég vette meg.

Halálos robbanás. Kolozsvári Ödön turi 16 éves munkásfiú a marosújvári szódagyár szindi kőfejtő telepen dolgozott, ahol a sziklákat rendszeresen robbantással fejtik. Tegnap közel járván a sziklához, a közben felrobbant szikla agyonzúzta. A helyszínen azonnal szörnyet halt.

A dobsinai jégbarlang nem eladó. A dobsinai jégbarlangról lapunkban írottak élénk feltűnést keltettek. Nyomunkban megírták, hogy valami angol vállalkozó 1 millió koronáért meg akarja venni, s hogy a város az eladás előtt megkínálja a kormányt a vétellel. Mint most illetékes helyről velünk közlik, a barlangot már azért sem lehet eladni, mert a bérlet, melyet Fejér dobsinai vendéglős teljesen megbízhatóan kezel, még csak 5 év múlva telik le.

Pályázat. A zalatnai m. kir. főbányahivatal (500) ötszáz korona fizetéssel és (200) kétszáz korona személyi pótlékkal, természetbeni lakással és évi (20) husz úrköbméter tűzifajárándósággal javadalmazott ségédzuzómű felvigyázói állásra pályázatot hirdet. A kérvényeket március 24-ig a m. kir. bánya- és fémbevaltó hivatalhoz Abrudbányára kell benyújtani.

A Schlick-féle vasöntőde és gépgyár részvény-társaság negyvenedik rendes közgyűlését gróf Szápáry László elnöklésével tartotta meg. Az igazgatóság jelentése szerint a társaság tiszta nyeresége 397.616 korona 33 fillér. Az alapszabályszerű levonások után a közgyűlés rendelkezésére áll 382.930 korona 78 fillér. Az összeg felosztására vonatkozólag a közgyűlés úgy határozott, hogy 10.000 darab vállalati részvény esedékes szelvényeinek beváltására 280.000 koronát (darabonként 28 korona), a tartalékalap külön dotációjára 50.000 koronát, a társaság tisztviselőinek nyugdíjegylete javára pedig 10.000 koronát fordít. A fennmaradó 42.930 korona 78 fillér új számlára vitessék át. A szelvényeket az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepén váltják be e hó 15-étől kezdve.

A Magyar általános köszénbánya részvénytársulat igazgatósága f. hó 12-én tartott ülésében megállapította az 1909. üzletét mérlegét és elhatározta, hogy az április 3-án tartandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az 56,832.018.39 K bruttonyereségből (757.982.39 K-val több a múlt évről) értéksökkenési tartalékra 1,610.000.— K — 200.000.— K), az általános tartalékra 500.000.— K — 200.000.— K), külön adományul a tisztviselők nyugdíj-csökkentés 30.000 K (változatlan), a bányatárspénztáraknak 400.000.— K (+10.000 K), munkásjóléti tartalékalapra 200.000 K (változatlan), az igazgatóság és a tisztviselők alapszabály szerinti juttatékára 343.484.22 K, 80.000 darab 27 koronás csokolétra 2,160.000.— K fordítottassék (tavaly 60.000 drb csokolétra 25 koronás osztaléka 1,500.000.— K volt), míg a kamatozó 459.974.53 K további leírásokra használtassék, míg a múlt évről elővezetett 897.687.86 K nyereségáthozat változatlanul új számlára vitessék át. A mérleg a következő ábrán mutatja fel: V a g y o n Bányabirtok 1,500.000 K ingatlanok felszerelések és anyagok: a) épületek, gépek, leírások 29,312.349.50 K, b) üzemi gépek és bányatársaságok értékelések és fogyasztási tárgyai 1,200.000 K, c. szén, betetti és mészök készletek 1,200.000 K, d. pénztárak és értékek 1,200.000 K, e. pénztári készletek 51,955.34 K, b) betétek 1,200.000 K, c. értékpapírok 814.752.— K, d. kölcsönök 12,138.38 K, e) idegen letétek 1,200.000 K, összesen 4,730,387.86 K ; kötelezettségek 3,730,387.86 K ; Végösszeg 1,000,000 K. Teher: 10.000 darab részvény 200 K-val 16,000.000 K, kölcsönök 10,471.208.50 K, tartalékok: tartalék 9.786,379.84 K, tartalékalap 6,000.000 K, kétes követelések 100.000.— K, tartalék az elsőbbségi kölcsönökre 250.000.— K, külön tartalékalap 300.000.— K, tartalék 365.000.— K, összesen 19,367.569.84 K, nyílt számlán 2,176,477.36 K, átmeneti hitelek 484,603.13 K, Nyugatmagyarországi köszénbánya r. társ. 735.238.83 K, hátralékos bányabérek decemberre 1909. 201.77 K, fel nem vett kötvények 5745.— K, fel nem vett osztalék 752.— K, elsőbbségi kölcsönünk 1910. február 1-én esedékes függő kamatai és járuléka 319,217.07 K, idegen letétek és óvadékok 298.496.02 K, összesen 5,341,581.18 K, nyugdíjalap 1,000.511.15 K, nyereség mint egyenleg 4,651.146.72 K, végösszeg 56,832.018.39 K. — Nyereség- és veszteségszámla: Tartozik: Értéksökkenési tartalék-leírások 1,610.000.— K, elsőbbségi kölcsön kamatai és járuléka 580,962.04 K, adók, üzleti költségek és fizetések 309,575.92 K, tiszta jövedelem: nyereségáthozat az 1908. évről 897.687.86 K, az 1909. év tiszta jövedelme 3,753.458.86 K, összesen 4,651.145.73 K, végösszeg 7,131.684.68 K. — Követel: Nyereség-áthozat 1908-ről 897.687.86 K, kamat-jövedelem 177.135.49 K, a bányák bruttó hozam a 6,656.860.33 K, végösszeg 7,631.684.68 K.

Köszénforgalom. A magyar kir. államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák a február hó 6-ától február hó 12-éig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 10,982 kocsirakomány szemet adtak föl; 523 kocsirakománnyal kevesebbet mint a múlt év hasonló (II/7-től II/13-ig) időszakában. A máv. vonalai mentén fekvő köszénbányák a február hó 13-ától február hó 19-éig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 12,819 kocsirakomány szemet adtak fel; 1837 kocsirakománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló (II/14-től II/20-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 2136 vasuti kocsit raktak meg; 306 kocsi-val többet mint az előző hét egy-egy munkanapján.

A zalatnai vonat. Köteteket lehetne összeírni azokról a gyötrelmekről, amelyeket a Gyulafehérvár—zalatnai vonalon végigszenvedtetnek a szerencsétlen utasokkal. Ezuttal „csak” arról teszünk említést, hogy a miserabilis állapotban leledző vasuti kocsi egyikén a podgyász-háló tartó rudja ledőlt, a benne lévő csomag pedig oly szerencsétlenül esett egy Abrudbányáról szabadságot katona nyakába, hogy nyomban ott lelte halálát. A tarthatatlan állapotok sürgős megváltoztatását kérjük.

✱ KÜLFÖLDI HIREK ✱

A káli áremelkedése.

A „Berl. Börs. Cour.” március 1-éről jelenti, hogy amit előrelátott, az tényleg bekövetkezett, hogy t. i. az ameriakkal létrejött szindikális szállítási megállapodások következtében a káli belföldi árai, hacsak közvetve is, tényleg emelkedtek. A káli nyerssó — kainit — 100 kg.-ját ezelőtt helyt Stassfurt 1.50 márkáért szállította a szindikátus 12.4% minimális kálitartalom garantálása mellett, de a kainit szállítmányok legnagyobb részét 12.4%-nál több kálit tartalmaztak. Ezt a nagyobb tartalmat eddig számításon kívül hagyták, úgy, hogy legalább is átlag 13.5%-os káli került 1.50 márkába.

Ezzel szemben folyó évi február 15-től a kainit árai a következők: 12.4%-os 1.50 márka, 13%-os 1.57 márka, 13.5%-os 1.63 márka, 14%-os 1.69 márka, 14.5%-os 1.75 márka és 15%-os 1.81 márka. Ez pl. 15% káli tartalmu kainit 10.000 kg.-jánál 31 márka áremelkedést jelent.

Kereskedelmi körökben nem vonják kétségbe annak jogosultságát, hogy az árkülömbözetek a tényleges kálitartalomnak megfelelően állapítsanak meg, de hangoztatják, hogy a szindikátus akkor járna el igazságosan, ha az eddigi alapárát (1.50 márka) a 12.4—15% közepesénél, vagyis 13.7% káli tartalomnál hagyná meg, az ezen tartalom alóli kainitot pedig megfelelően olcsóbban számítaná.

A kálitragyasónak 20% kálitartalomnál 3.10 márka, 30%-nál 4.75 márka és 40% kálitartalomnál 6.40 márka volt az eddigi ára s a nagyobb kálitartalom ennél sem véteit számításba. Most a 20 és 30% tartalmunak ára változatosan ugyan, de a nagyobb kálitartalom külön számítatik. Ekként 10.000 kg 20%-os áru, amelynek kálitartalma 22%, és a 30%-os áru, melynek analízise 33%-ot mutat, már 32 márkával drágább, mint volt eddig. A leginkább szállítani szokott, 40%-os kálisó 100 kg.-jának ára 6.40-ról 6.70 márkára emelkedett és a nagyobb tartalom beszámításánál a 42%-os áru 10.000 kilogrammjára kereken 66 márkával lett drágább.

Ezekből kiválóan érdekes annak megállapítása, hogy a 40%-os kálitragyasó alapára 6.40-ről 6.70 márkára emelkedett.

Erre vonatkozólag a Berl. Börs. Cour. megjegyzi, hogy a szindikátustól éppen ennél az üzletnél várhatna alacsonyabb árakat a német földművelés, mivelhogy pedig a termelők keresete 40%-os trágyasóknál teljesen elegendő, az áremelések a jelenlegi viszonyok között egyáltalán nem indokoltak.

Szénfogyasztás fejenként. Az iparilag előrehaladt államok között 1885-ben még Angolország fejenkénti szénfogyasztása volt a legnagyobb (3.63 tonna), de csakhamar tuészárnalyták az Am. Egyesült Államok, amelyek fejenkénti szénfogyasztása 1885-ben csak 1.76 tonna volt, de 1900-ban 3.12-ig, 1905-ben 4.18-ra, 1907-ben

pedig 4.93 tonnára emelkedett s jelenleg a szénfogyasztás terén megelőzik az összes államokat. Németország és Belgium megközelíti Angliát, Kanada csakhamar fogja elérni Belgiumot, viszont Franciaország e téren csak lassu fejlődést mutat. Az 1908. évben: az Am. Egyesült Államokban 4.25 t., Angliában 3.99 t., Németországban 3.31 t., Belgiumban 3.10 t., Kanadában 2.35 t. és Franciaországban 1.39 t. volt a fejenkénti szénfogyasztás. Rólunk még nem csináltak ily statisztikát.

Mexiko bányatermelése az 1909. évi június hó 30-án végződött 1908-1909. kereskedelmi évben következő volt peso (4.856 korona) értékben: ezüst: 77,110,000, arany: 45,015,000, réz: 20,383,080, ólom: 6,397,000, szén: 4,400,000, petroleum: 2,800,000, vas: 1,200,000, cink: 1,043,000, egyéb termények: 2,052,000, összesen 160,400,000 peso értékben.

A porosz bánya-kohó és sógazgatás költségvetésének tárgyalása során a képviselőház szociáldemokrata pártja, március hó 1-én határozati javaslatot nyújtott be, utasítassék a kormány, hogy 1. minden egyes állami műről külön-külön kimerítő és összehasonlító évi statisztikát nyújtson be az alkalmazott munkások életkora, bére, alkalmazásának tartama, munkaideje és szabadideje felől, 2. minden állami üzemnél külön-külön és amennyire lehet összehasonlítva tegyen jelentést a munkabérnek a termelési önköltségéhez való arányáról, a munkások teljesítményéről, a törvényes és alapszabályszerű munkás- és nyugbér biztosításokról, munkásvédelmi rendelkezésekről, s a munkáslétszám növekedéséről és csökkenéséről. Itt jegyezzük meg, hogy a budget bizottság albizottságot küldött ki az állami művek rentabilitása kérdésének megvizsgálására.

Dortmund bányakerület munkásviszonyai. Mint Düsseldorfból jelentik, a közreadott hivatalos statisztika szerint, e bányakerületben az alkalmazott munkáslétszám az elmúlt év negyedik negyedében 327,003-ról 334,143-ra vagyis 2.1%-al emelkedett. Ugyanezen időszakban a teljesített munkaszakok átlaga 77 volt, a harmadik negyedévi 78-al szemben 4,48 márká volt. A tulajdonképeni vajúrók átlagos keresete az 1909. év második negyedében 5,28 márkát tett ki, a harmadik negyedben 5,31 márkára emelkedett, míg a negyedik negyedben 5,30 márkára szállt. A Ruhr szénbányavidék munkásviszonyai egészben véve javulást mutatnak.

Németország kőszéntermelése januárban 12.43 millió tonnát tett ki, vagyis 0.6 millió tonnával kevesebbet, mint a megelőző decemberben. A kokszttermelés ugy mint decemberben, januárban is 1.90 millió tonnára rugott, barnaszéntermelés 5.63 (dec. 6.17) millió tonna és briketttermelés 1.55 (dec. 1.63) millió tonna volt, összehasonlítással megjegyezzük, hogy 1909. januárban 12.01 millió t. kőszent, 1.78 millió t. kokszt, 5.60 millió t. barnaszent és 1.48 millió t. brikettet temeltek.

A január havi bevétel millió tonnákban a következő volt:

	1909	1910	1910
			+ több
			- kevesebb
kőszén	0.51	0.60	+0.09
barnaszén	0.58	0.55	-0.03
kokszt	0.05	0.06	+0.01
brikett	0.01	0.01	-

A január havi kivétel pedig a következő összeállítás mutatja, millió tonnákban kifejezve:

	1909	1910	1910
			+több
			-kevesebb
kőszén	1.78	1.79	+0.06
barnaszén	0.00	0.01	+0.01
kokszt	0.27	0.39	+0.03
brikett	0.11	0.12	+0.01

Halifax közelében, Nova-Scotiában egy 30 lábnyi vasérclepet találtak, melyhez a tenger alatt 1 1/2 mérföld hosszú alagút vezet.

Az aluminium-termelés. Az aluminium-termelés, mely 1899-ben 6000 tonnát tett, 1908-ban 16,100 tonnát, 1909-ben pedig hozzávetőlegesen becslés szerint meghaladta a 20,000 tonnát. Legerősebben növekedett a termelés:

	1899	1909
Észak-Amerikában...	3000 tonnáról	8000 tonnára.
Franciaországban	800	6000
Közép-Európában	1600	4000
Angliában	600	2800

A francia aluminium-gyárak most erősen fejlesztették az üzemet, 100.000 lóerővel dolgoznak és képesek évenként egymaguk 25.000 tonnát termelni. A legnagyobb francia aluminiumgyártó vállalatok A Sociéte Electro Metallurgique Française három gyárral (Froges, La Praz, La'Saussaz, Largentiere) 54,000 lóerő. Compagnie des Produits Chimiques d'Alais, két gyára van Savoyban 24.000 lóerővel és most épül a harmadik 26.000 lóerőre. A Sociéte d'Electrochimie prémonti gyára Savoyában 10.000 lóerővel. A Sociéte des Produits d'Electrochimie des Pyrénées gyára 10.000 lóerővel. A Sociéte d'Aluminium des Sud.-Ouest gyára Nesteben most épül 10.000 lóerőre. A Sociéte d'Electrometallurgie des Sud.-Est gyára Albertville mellett 6000 lóerővel dolgozik. Savoyában magában hat gyár van, összesen 80.000 lóerőre.

A dél-walési munkásmozgalom a Frankf. Ztg. cardiffi értesülése szerint jelentékenyen rosszabbra fordult. A Conciliation Board (békéltető bizottság) kis szünetet an megkezdett tanácskozásait csakhamar minden kilátás nélkül szakította meg, mert egyik fél sem akar álláspontjából engedni. A munkások, kiknek a bérét az eladási ár szabályozza, eddig 30%-os minimális bér felemelést követeltek 40%-ra 12 s. 6 d. felemelt alapár mellett. További régi kívánságuk, hogy a szállított finom szén után béreztesse és hogy abnormális helyeken végzett munkákért külön bért kapjanak. A jelenlegi munkabérszabályzat érvénye e hó végén jár le s kizártnak látszik, hogy április 1-ig megegyezés jöjjön létre. A munkásvezetőség hihetőleg a „Miners Federation of Great Britain“ védelmét veszi igénybe, mely esetben állásfoglalás várható. A munkások hatalmi érzése nagyra nőtt, mert a dél-walési kerek 200.000 létszámú csak mintegy 10%-a nem tartozik a szervezethez. Attól tartanak, hogy hosszas tárgyalások esetén a tömegek izgalomba jönnek s hogy a northumberlandi és durhami példára, a munkavezetők a tulajdonosokkal való megegyezést a tömegek állásfoglalásától fogják függővé tenni.

IRODALOM.

Réz Géza könyve. A selmeci professzorok élénk tanúbizonyságát szolgáltatják irodalmi munkásságuknak. Március 10-én jelent meg *Réz Géza*nak, akadémiánk ezen kiváló tehetségű tanárának „Bányamiveléstan“, amely tankönyvül fog szolgálni a selmeci bányászati m. kir. bányászati és erdészeti főiskola bányamérnök hallgatói számára. Az első kötet (385. oldal; 396 szöveg közti rajz; 3 táblameléklet) hagyta csak még el a sajtót s ez a kötet komoly tudományos buvárkodásról tesz tanúságot. Joerges Ágost özvegye és fia selmeci könyvkiadó cég adta ki.

Bányakalauz. Déry Károly kir. tanácsos neve ismeretes a hazai bányászközönség előtt. Ez előtt fölösleges volna az ő személyét közelebbről beállítani. Mivel azonban lapunk épen a bányászatra laikus közönség egyetlen kommentátora, szükségesnek látjuk az ő irodalmi működéséről még könyvének megjelenése előtt hangsúlyozni, hogy derekas munkát, igazi munkát végzett, nagy házagot pótló művet alkotott, amire várt a hazai közönség, mely előtt bányászatunk és kohó-iparunk ma is terra incognita. Míg egyrészt valódi közszükségletet elégít ki a Déry-féle bányakalauz, megállapítjuk másrészt azt, hogy 1905-ik évi

kiadása már meggyőzte az elfogulatlan ítélőt arról, hogy alapos embernek lelkiismeretes munkaságát tartalmazza a vaskos kötet, amely felöleli az egész hazai bányá- és kohóipart. Az idei kötet 3¹/₂—4 ivvel nagyobb, mint az 1905. évi volt; a felsorolt vállalatok száma k. b. 1020-ról k. b. 1130-ra emelkedett. A könyv ezuttal valamennyi nagyárait alaposan, behatóan ismerteti és úgy hisszük, egyáltalán tartalmasabb, mint volt. A könyv árát persze fel kellett emelni. Nagyon természetes is ez, mert kétségtelenül tény, hogy a nyomdai költség 50 százalékkal emelkedett. Meg vagyunk győződve arról, hogy Déry Károlynak nem nyereséges vállalkozás könyvének kiadása, hanem ipari áldozat bányászatunk oltárán, mint minden iradalmi munkásság, ami hazánkban eddig ez irányban történt. A könyv ára 8 korona (bérmentes küldéssel 8 korona 60 fillér) a szerzőnél (Budapest, VII., Bulyovszky-utca 13.). Könyvkereskedésekben 9 korona a könyv ára.

✂ ÜZLET. SZÁMLITÁSOK. ✂

Fluoridok Londoni piac árfolyása tonniként
1908. évi, 1909. évi, 1910. évi árfolyás és az év végi értékek:

	1908.		1909.		1910.	
	L	S	L	S	L	S
Spangol vas kőszem:	148	—	145	10	—	—
Spangol kőszem:	150	—	147	—	—	—
Spangol- és kőszem:	149	7	147	—	—	—
Spangol- és kőszem:	151	2	148	15	—	—
Spangol- és kőszem:	149	10	146	15	—	—
Spangol- és kőszem; pénzt	149	15	147	5	—	—
Spangol v. kőszem idegen:	13	6	13	5	—	—
Spangol nyers kőszem:	13	12	13	8	9	—
Spangol:						
Spangol kőszem brand:	23	5	23	2	—	—
Spangol Swansea:	24	10	24	10	—	—
Spangol:	31	—	31	—	—	—
Spangol nyers:	14	—	14	—	—	—
Spangol érc (basis 50%)	10	—	10	—	—	—
Nikkel: (98—99%)	171	10	171	10	—	—
Alumínium (98—99%)	75	—	75	—	—	—
Érc:	—	—	—	—	23 ⁵ / ₈	—
Higany 75 fontja. (33.75 kg)	9	10	9	10	—	—

Gyémántüzlet. Német forrásból jelentik, hogy Antwerpenben egy német-belga társaság van alakulóban a Katanga területén állítólag felfedezett gyémánt bányák üzembhelyezése céljából. A társaság már concessiót is kért a belga kormánytól. A katangai állítólagos gyémánt leletekről szóló hírek azonban még nem nyertek hivatalos megerősítést.

Angolország arany be- és kivitele január és február hónapban. A bevétel összértéke 6,050,372 font sterling, ezt a kivétel összértéke 1,741,029 l-lel túlhaladja. A bevételben brit aranyérmék: 1,705,204 l. és idegen aranyérmék: 294,832 l. értékben szerepelnek, viszont kivételre 4,031,964 l. értékű brit érme és csak 9,866 l. értékű idegen érme került. Összehasonlítva a f. é. január-február havi bevételt a megelőző évek jan. és febr. havi bevételével, találjuk, hogy 1909-ben 1,926,393 l. és 1908-ban 1,321,777 l-lel volt nagyobb a bevétel. A kivétel pedig 1909 első két hónapjában 667,377 l.-el nagyobb, ellenben 1908. ugyanazon időszakában 1,211,359 l.-el kisebb volt, mint az 1910. évi január-február hónapban.

A higany (75 font warráns) emelkedése. 1907-ben = 6 l. 17 s., 1908-ban = 8 l. 3 s., 1909-ben = 8 l. 5 s. 6 d., 1910-ben = 10 l.

Angolország ónérc bevétele folyó évi február hónapban 1,147 tonna volt 141,299 l. értékben az 1909. február havi 1,232 tonna, 86,560 l. értékkel szemben. Az 1910. évi január és február havi bevétel 3,963 tonnát tett ki 261,193 l. értékben, vagyis 1,376 tonnával több, mint az 1909. év ugyanazon időszakában.

Az ezüst fém londoni átlagárai (0.925) finom unciaként (31.104 gr.) a következők voltak lapunk zártáig. Február 25-én 23⁷/₁₆ d., 26-án 23³/₈ d., 28-án 23⁵/₁₆ d. Március 1-én 23³/₁₆ d., 2. és 3-án 23⁵/₁₆ d., 4-én 23³/₈ d., 7. és 8-án 13⁷/₁₆ d. — Az ezüst árfolyamra legnagyobb befolyással volt India nagy szükséglete, míg China úgy is mint vásárló szerepelt ez idő alatt. Angolország ezüstforgalmát következő táblázat mutatja:

	1908.	1909.	+ több — kevesebb
behozatal	L 10,326,889	11,814,889	+ 1,488,000
kivitel	13,263,888	12,785,182	— 498,707

A Keletre, s nevezetesen Indiába és Chinába január 1-től febr. 10-ig összesen 1,263,400 font st. értékű ezüstöt exportáltak Londonból, vagyis 602,840 font sterlinggel többet, mint az 1909. év ugyanazon időszakában. Az indiai állampapírok (Council bills) átlag 16.09 d.-vel keltek el, rupiánként Londonban.

Angolország ezüst be- és kivitele január és február hónapban. A bevétel értékben és rudakban 2,413,874 font sterlinget tett ki, vagyis 215,309 l.-el többet mint 1909-ben és 9,621¹/₂ l.-el többet, mint 1908-ban. A kivétel 1,959,490 l. értékben szerepel, s esőkként mutat úgy az 1909. évvel, valamint az 1908. évvel szemben is, 180,966 l, illetőleg 683,574 l. értékben.

A valesi szénpiac áral dollárookban február 22-én: legjobb mozdonyosznén 4.02, másodrendű 3.96, harmadrendű 3.84, száraz 3.96; legjobb monmouthshirei 3.60, másodrendű 3.48, legjobb apró mozdonyosznén 1.92, másodrendű 1.68. — Az árak hosszutónában, hajóra rakva értendők 2¹/₂% discontóval.

Az angol vas- és acélkivitel 1909-ben 4,218,063 tonna volt az 1908. évi 4,096,521 és 1907. évi 5,152,227 tonnával szemben.

Newfundland kormánya 7¹/₂ cent tonánkénti adóval terhelte meg a Bell-sziget hematitérc nyerstermelését. Az évi termelés átlag 1 millió tonna, s a telepeket Dominion Iron and Steel Company és a Nova Scotia Steel and Coal Company mivelik.

Aranytermelés. Nyugat-Ausztráliában folyó évi január havában 3936 unciával csökkent az 1909. január havi termeléssel szemben. Ugyanis exportáltak 24,206 unciát, pénzverőben beváltottak 103,145 unciát, vagyis az összes termelés 127,351 unciát tett ki.

Transvaalban f. évi januárban 601,368 unciát tett ki és szintén csökkenést mutat az 1909. év januárral szemben 13,745 unciával. A december és január havi csökkenés az első eset a bur háboru óta.

A platina-zuzóérc termelés Ural kerületében kielégítő eredményt szolgáltatott. Az 1909. évben négy ily telep volt üzemben és a fémkivétel körülbelül 50 pud volt, vagyis egyheted része az egész termelésnek.

Németország kálisó kivitele 1909-ben 1,367,813 q volt az 1908. évi 1,174,997-q-val szemben. A kivétel 916.4%-al emelkedett. Ebből az amerikai egyesült államokba 1909-ben 700,558 q-t exportáltak, vagyis 27.1%-al többet, mint az 1908. évben.

2906/1909.

Versenyárgyalás.

A komlói m. kir. kőszénbányahivatal új villamos központjának gépberendezésére nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdet.

A berendezés tárgya:

1. Gőzturbinák. 2 db egyenként 500 lóerős gőzturbina, 3000 percnkénti fordulatra, háromfázisú generátorral való közvetlen kapcsolásra. A gőzturbina o. C-ra felhevített és 10 atm. beáramlási feszültségű gőzzel és felületi kondenzációval dolgozzék.

A felületi sűrítő visszahűtött vízzel fog dolgozni, a légszivattyú és kondenzát-szivattyú, valamint a hidegvíz szivattyú villamos motorral hajtandó. A villamos motor 300 voltos legyen s transzformátorral együtt ajánlandó.

A turbina kipuffogással is dolgozhat s a szükséges átváltó szeleppel ellátandó. A turbina szükség esetében 24%-al állandóan túlterhelhető legyen.

Megadandó a garantált gőzfogyasztás $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ és egész terhelés mellett, valamint a 20% túlterhelésnél.

2. Generátorok. 2 db egyenként 500 kilovoltampere teljesítményű háromfázisú turbogenerátor $\cos \varphi = 0.7$ fáziseltolással 3000 volt kapcsolófeszültségre, 50 másodpercnkénti periodusra és 3000 percnkénti fordulatra, közvetlen kapcsoló gerjesztő géppel, a turbinával való kapcsolásra berendezve.

Megadandó a hatások $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ és egész terhelésnél, valamint túlterhelésnél, $\cos \rho = 1$ -nél és $\cos \varphi = 0.8$ -nál.

3. Kazántelep. 2 db. egyenként 300 m². fűtőfelületű víz-söves gőzkazán, melyek alternative 10 mm. hézagú sikrostélylyal és automatikus tüzelőberendezéssel ajánlandók.

A kazánok 300 o. C-ra felhevített 12 atm. feszültségű gőzt szolgáltatassanak.

A tüzelésre átlag legalább 4000 caloriás palával kevert szén lesz használva, a mely szén alapul vétele mellett a kazán garantált hatásfoka $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ és egész terhelésnél, valamint túlterhelésnél megadandó.

A kazánok tápszivattyúkkal és teljes felszereléssel ajánlandók.

4. Csővezeték. A gép és kazánházon belül és kívül, feltéve, hogy a gépek és kazánok a tervező által készített elrendezésben lesznek felállítva. A tervezésnél és a költségek megállapításánál tekintetbe veendő, hogy a telep néhány év múlva egy harmadik, ugyanilyen nagyságú kazánnal és gépegységgel fog kibővíteni.

5. Hűtőtorony. Miután a 2 gőzturbina közül egy üzemben lesz és egy tartalékul fog szolgálni, a későbbi kiegészítés után pedig 2 gépegység (1000 HP.) lesz állandóan üzemben és 5000 HP. tartalékban, a hűtőtorony 2 db 500 lóerős gőzturbina felületi sűrítőjének hűtővízzel való ellátására szolgáljon.

6. Szerelő daru. A gépházban 10 tonna teherbírással, kb 12.5 m. feszítárra, kézi hajtásra, a pálya Vignol sinekből alátámasztó tartókkal ajánlandó.

7. Kapcsoló tábla. A három generátor részére, három elágazásra nagyfeszültségű kapcsoló és mérőkészülékekkel ajánlandó.

A kapcsolótáblán hely hagyandó még három elágazásra.

8. Villámhárítók. 3 elágazás részére.

9. Vezetékek. A gépházban a generátorok és a kondenzatót hajtó motorok részére.

10. Világítás. A gép- és kazánház részére a szükséges transzformátorral. Az ajánlatban külön tételben megadandó a csomagolás, Komló vasuti állomásra való szállítás és a segéd munkások nélküli szerelés költsége. A gépek, kazánok felszerelések stb. súlya az ajánlatban kitüntetendő.

Megadandó továbbá a szállítási határidő.

Az ajánlatához esetleg szükséges bővebb felvilá-

gosítások szerezhetők a m. kir. állami szénbányák központi igazgatóságánál (Budapest, pénzügyminiszterium) vagy alantírt kir. hivatalnál.

Az ajánlatot egykoronás, az ajánlat mellékleteit ivenkint 30 filléres okmánybéllyel ellátva, lepecsételt borítékban, a következő felirattal „Ajánlat a komlói m. kir. kőszénbányahivatal villamos központjának gépberendezésére“ kell a komlói (Baranya m.) m. kir. kőszénbányahivatal főnökéhez benyújtani, vagy postán beküldeni és pedig legkésőbb 1910. évi április hó 15-én déli 12 óráig.

Az ajánlatok a benyújtásra kitűzött határidő letelével azonnal felbontatnak, mely alkalommal az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek.

Az ajánlatok benyújtását megelőző napon, vagyis 1910. évi április hó 15-én déli 12 óráig a pályázónak az ajánlat szerinti vállalati felkerekített összeg 5%-át mint bánatpénzt a komlói m. kir. kőszénbányahivatal pénztáránál hivatkozással a hirdett versenyárgyalás számára, akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban kell letenni, mely bánatpénz posta útján is küldhető.

Az értékpapírok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Az ajánlatban a bánatpénz letételének megtörténte megemlítendő ugyan, de az erről nyert letéti jegy nem csatolandó.

A bánatpénzt az ajánlatához csatolni nem szabad, mert az ilyen csatolt összeg bánatpénzül el nem fogadható.

Az itt felsorolt feltételektől eltérő, szabálytalanul kiállított, az ajánlattevő vagy meghatalmazottja által alá nem írt, javított, vagy vakart szövegű, pecséttel le nem zárt, sértetlen borítékba helyezett, a kitűzött határidő után s pótlólag, vagy esetleg táviratilag tett és oly ajánlatok, melyekre nézve az előírt bánatpénz előlegesen le nem tételt figyelembe nem vételnek.

Jelentésként árkülönbség mellett az igazolt hazai gyártmányok előny fog adatni. Komló (Baranya m.) 1910. évi március hó 9-én. A m. kir. kőszénbányahivatal

(311/12.)

Wolf Jakab Dávid londoni lakos tulajdonát képező „Eljárás és berendezés ércartalmu kőzetnek meddő kőzettől való elkülönítésére“ című és 35952. számú magyar szabadalom eladó, esetleg gyártási engedélyek adatnak.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Dr. Wirkmann József, Meller Ernő és Bérczi Róbert

hites szabadalmi ügyvivők irodája

(B 310/12)

Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

AKTIEBOLAGET NAUTISKA INSTRUMENT stockholmi cég, mint a 39009. számú „Elektromos aknagyuító készülék“ című magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának gyakorlatba vétele céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keres. Hajlandó a szabadalmat teljesen eladni, esetleg arra gyártási engedélyeket adni.

Bővebb felvilágosítás nyerhető:

Dr. Wirkmann József, Meller Ernő és Bérczi Róbert

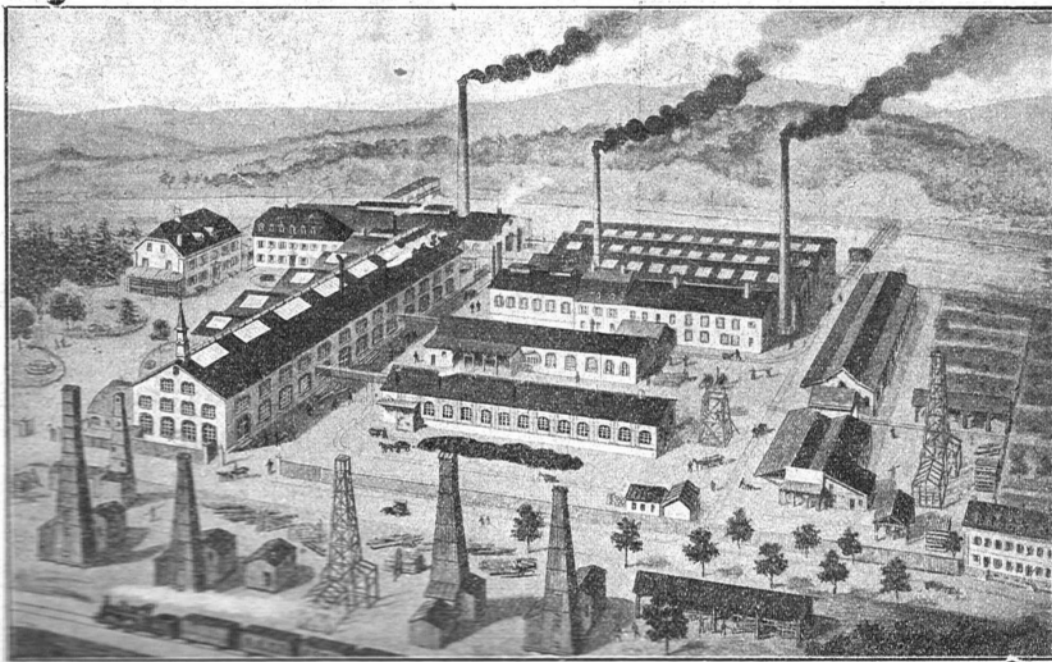
hites szabadalmi ügyvivők irodájában

(B 310/12)

Budapest, VII., Erzsébet-körút 28.

Mélyfúrások mindenféle módszer szerint.

Vogt Niederbruck.

Sirgönycim

Hivatal Masmünster.

Telefon-szám 9.

Gewerkschaft Gute Hoffnung, Tiefbohrgesellschaft

NIEDERBRUCK bei Masmünster i. Elsass

Kiválóan jólani mélyfúrás véli és gyémántfúrásra a legnagyobb mélységig a „System J. Vogt” szerint. — szabadalmazva minden nagyobb államokban. — Ezzel a fúrási rendszerrel a legkülönbözőbb ásványok után fúrunk a legnagyobb eredménnyel és pedig Németországban, Franciaországban, Oroszországban, Belgiumban, Romániában, Oroszországban és Afrikában. — Petróleumfúrások. — Aknamélyítéskor a legújabb eljárásal vagy annak, fúrási tervezetek, vélemények előtanulmányok hegyviszonyok geológiájáról a tengerentúlon is.

(B. 290-10)

≡ DRÄGER ≡

MENTŐ- készüléke

Bányák és tűzoltók számára.

Német birodalmi és osztrák szab.

Arany érem St. Louis 1904. — Lüttich 1905. Több mint 3400 készülék forgalomban.

Dräger Oxigén tartánya újra-töltésre legalkalmasabb
Dräger Pulmotorja. Automatikus oxigénfejlesztő gépe mesterséges légzésre.

Dräger Hordágya friss levegő sisakkal.

Dräger Magasnyomású töltőszivattyuja komprimált oxigén részére.

Dräger Villamos bányalámpája 12 órai világítás céljaira 1 1/2 N. K. lámpával.

Dräger Villamos sisaklámpája három órai világításra.

Dräger Záró ventilje acélkorongokra.

Költségvetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.

Drägerwerk R. I.

Lübeck. ■■ Modern mentőkészülékek különlegességi gyára.

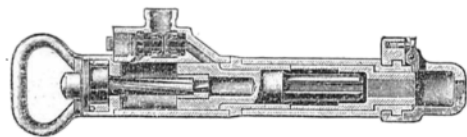
Vezérképviselet Magyarország részére:

Ligeti és Biró, Budapest, V., Vigszinház-u. 5.

(B 191./42 II.)

Förster-féle Gép- és Armatúragyár Részv.-Társ.

Essen-
Ruhr

ajánlja sűrítettlég

furó-, aknamélyítő- és fejtőkalapácsait

kovácsolt acélhengerekkel és legjobb minőségű szerszámacélból készült belső szerkezettel a legtökéletesebb kivitelben.

Legkisebb kopás! Fényes eredmények! Legkisebb légszükséglet

Vezérképviselet és raktár
Magyarország részére:

Ligeti és Biró cég

bányászati szaküzletében

Budapest, V., Vigszinház-u. 5.

Ismertető leírások díjtalanul.

(B 290/10/II)

Magyarországi vezérképviselő
Molnár M. és Társai
 műszaki és mezőgazdasági cikkek nagybani raktára
 Budapest, V., Ferenc József-tér 6.

(B 227/40/II.)

SCHÜTZ A. G.

WURZEN i/Sa.

légsűrítő osztálya

szállít :

sűrített levegőjü kézi furó-kalapácsokat

automatikus áttétellel szén- és egyéb kőzet részére, lég- és vízűtéssel, legnagyobb teljesítő képességgel, a legcsekélyebb lég-fogyasztás mellett.

!! EXPANSIÓS SZABÁLYOZÁS !!
 Legnagyobb üzembiztonság és tartósság !!

Különlegességek: Fejtő-, mélyítő- és vésőkalapácsok, valamint az összes sűrített levegővel dolgozó szerszámok a gép-, bányá- és kőipar részére. □□□□□□□□□□

Villamos forgófurógépek.

Légkompresszorok

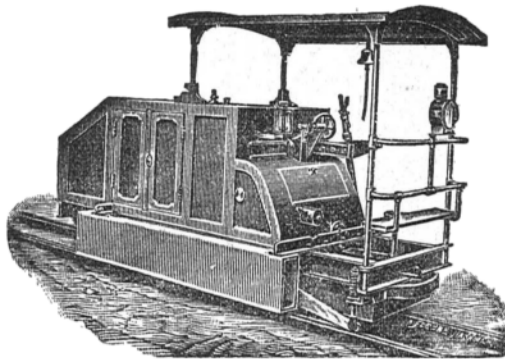
szállíthatók és helyhezköthetnek. — A cég e különlegességgel 30 év óta foglalkozik.

LANGEN & WOLF
 motor-gyára

BUDAPEST,

VI.. Váci-körut 59. sz.

(B. /35.)

Saját gyártmányu "OTTO"-féle benzin lokomotivok kiválóan alkalmasak mindenemü **BÁNYA-**, mezei- és közuti vasutakra. Sokkal olcsóbb mint ló, vagy villamüzem. Több mint 450 lokomotiv üzemben.

Benzinmotorok, szivógázmotorok és négytemü nyers-olajmotorok.

Ziehbänke & Richt-, Polier-, Entzunderungs- und Rohr-Abwalzmaschinen . . .

für Stangen, nahtlose Rohre etc. aus Stahl, Kupfer, Messing usw. fertigt

Ch. Zimmermann Maschinenfabrik, Cöln - Ehrenfeld

Uj földfurók.

15 szabadalom. Legmagasabb díjnyertesek Gyors, könnyü megbízható munka. Alkalmassak földmunkákhoz, furásokhoz, talajvizsgálatokhoz, ültetésekhez, póznák, cölöpök felállításához és sok egyéb célra. Furók 60-400 mm átmérővel. Nagy munkamegtakarítás, olcsó árak. Prospektus ingyen E. Jasmín, Hamburg 30/aa

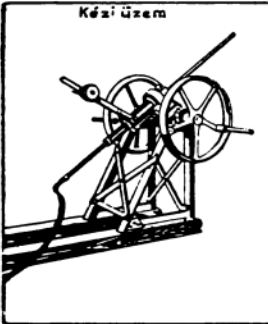
Lehmw. g 30.

(B 277/52/II)

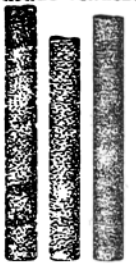
Kombinált közeffurógép kézi és gépüzemre

"Craelius rendszer"

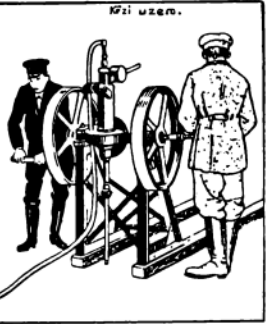
Kézi üzem

Furómagok
kőszén formájából

Gépi üzem.

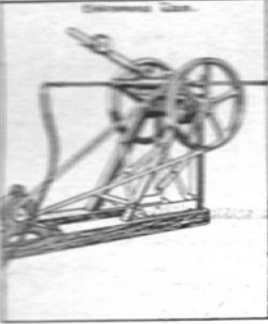
Nélkülözhetetlen

Minden irányban tur 250 m. mélységig, sőt mélyebbre is.

A furómagok épek s így az átfurt réteg hű képét nyerjük.

Egyszerű és szilárd Nem igényel javítást.

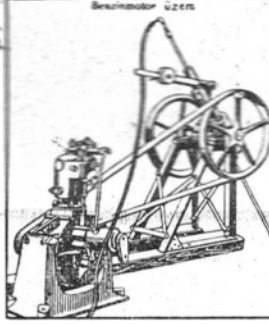
Saját rendszerű

gyémánt furókorona

Sürgönyim.

LANGE, LORCKE & Co.

gyémánt szerszám gyár
Brieg, 13 Bez. Breslau.

Sürgönyim.
Lange Lorcke, Brieg, Bez. Bresl.

SCHMIDT M. szijgyártó, nyerges és bőröndös
Budapest, Rákóczy-ut 25. sz.

Ajánlja saját gyártmányu koosizó és lovaglószerszámjait, mindennemű utazó-bőröndök, pénz-, szivar- és olgaretta stb. tároait, bányaiskolákba footballjait, bőrvöleit, diszműaruit, vadásztáskáit stb. stb.

Illusztráit árjegyzék ingyen és bérmentve.
(B. 34/74.)

Max Reinsch

bányavállalkozó

RYBNIK (Porosz - Szilézia)

Elvállalja keresztjáratok, alagutak építését, áttöréseket és aknamélyítéseket gépi, avagy kézi üzemmel, saját személyzetével.

Jó referenciák.

Mélyfurások bármely rendszer szerint.

Szállít kompressorokat, furó- és réselőgépeket.

(B. 159/35)

„Standard“

műszaki kereskedelmi részvénytársaság
ezelőtt

Pick és Winterstein ■ Kuschnitzky és Grünhut
cs. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST ■ FIUME

VI., Teréz-körut 21. ■ Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat, szerszámokat, csigasorokat, emelőgépeket s az összes műszaki cikkeket.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

(B 40/16)

SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMOBILOK.

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKALOGÉPEK

= EGYED = **ABELES EMIL** BUDAPEST
ÁRUSÍTÓ V. VÁCI-UT 14.

TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

(B 60/78)

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKAJA

**A LEGTÖKÉLETESEBB
TÖMITŐ LEMEZ**

EXPORT AZ EGÉSZ VILAGBA,
ÓVAKODJUNK UTANZATTÓL.

TAURIL KÖZPONTI ELÁRUSÍTÁSI IROD.
BUDAPEST GYÁR-UTCZA 26. SZ.

(B. 61/19)

WOHANKA FÉLE
NYERSOLAJ MOTOROK
és LOKOMOBILOK.
· ÜZEMKÖLTSEGEK ·
NAGYSÁG
SZERINT 1½-2 fillér

HONI GYÁRTMÁNY!

ÓRÁNKÉNT és LŐERŐNKÉNT. - NINCS ROBBANÓ-
és TÜZ-VEZÉLY! - MINDEN PÉNZÜGYÖRI
ELLENŐRZÉS és ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST.
V. VÁCZI-KÖRUT 76.

(B. 298/9)

Ventillatorokat,
exhaustorokat,
bányalégcsöveket

szállít

Soltész Emil

okl. gépészmérnök műszaki irodája
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 9.
B. 181/14.

Rongyos bányaöltönyök javítása

A gummitalp háromnyi ideig eltart, mint a bőrtalp és sarok, eltekintve elismert óriási előnyeitől. — Cipőre, csizmára, ha annak talpa már elviselt, esetleg lyukas is, új gummitalp és sarokkal ellátva 5 korona.

Sárcipők javítása (vulkanizálás) forrasztás útján. Kizárólag **forró uton** való vulkanizálás. — Mindenfajta tömlők és csövek, ha rosszak, ismét használhatóvá válhatnak. — Pneumatik javítások és új antiderapant felvulkanizálás.

Automobil és kocsipneumatik javítása.

„Automobilia“

első magyar gummi javító és vulkanizáló műhely
Tulajdonos: **KEMÉNY IGNÁC.**
Budapest, VII., Vörösmarty-u. 20. Telefon 105-08
(B. 39/14)

Felnöttek köhögését megszünteti:

Csoda mell és tüdő tea
egy csomag ára 40 fillér.
— (Postán küldve legkevesebb 4 csomag.) —

Gyermekek köhögését megszünteti:

■ Csoda mell szörp ■
egy üveg ára 70 fillér.
(Postán küldve legkevesebb 2 üveg.) —
Teljesen szagtalan csukamájolaj úgy felnöttek, mint gyermekek részére, 1 üveg 2 korona.
Friss és valódi minőségben csak a készítőnél:

ESZTEGÁRBÉLA
„SZABADSÁG“ GYÓGYSZERTÁRÁBAN
Budapest, VI., Hungária-körut 57.
(B. 213/44)

Ha jól akar vásárolni,

forduljon a **Bastir Galantai és Tsa** céghez

Budapest, IV., Deák Ferenc-utca 17. szám.

Legolcsóbb bevásárlási forrás
posztóknban, szövetekben

és mindennemű ruházati kellékekben. Szállít ruhához szükséges szöveteket és hozzávalókat a legfinomabb minőségben, gyári áron.

(B. K. 58/15)

Nyomatványok, üzleti könyvek, műszaki rajzszerek és mindennemű irodai cikkek, — — legolcsóbban beszerezhetők — —

Cilcer és Társa cégnél
BUDAPEST, V., GRESHAM-PALOTA.
Tessék ajánlatot kérni. * Telefon 30—43.
(B. K. 213/46)